

Uredništvo, uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80

Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA Erjavčeva 4a

IŠTRIA

Sretniju novu godinu nego što je bila lanijska želimo pretplatnicima i čitateljima, a naročito onima koji ne mogu da budu čitatelji IŠTREA!

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

ZAPISNIK ZA GOD. 1938

Tako se zove mala knjižica pisana hrvatskim jezikom, a izdana u Trstu od Društva sv. Mohora, ili kako to piše na naslovnoj strani: "Trieste 1938 — izdalo društvo: Sodalizio S. Ermacora! Prvi članak u toj knjižici glasi: "Kraljevska obitelj". Drugi članak nosi naslov: "Što treba da znamo u ovoj godini: s podnaslovima Godišnje dobi, Pomiješane svetkove, Zabrana svečanog pirovanja, Zapošljedi blagdan, Državni blagdan, Gradjanski godišnjice, — Na trećoj strani "Pomiješane", a na četvrtoj "Bljegovanje računma". Na sljedećoj su poštanske tarife, a dalje "Siječanj — januar; veljica — februar itd.

I dosta. Knjižica je gotova, 32 stranice. Da, na koricama je još i reklama za molitvenike "Oče naš — Oče, budi volja tvoja" i "Idmo za Isusom".

Prolašće tako ovih božićnih praznika kroz osvijetljene gradske ulice krcate izložima knjiga, knjižica i svim veličinama, u svim bojama i sa svim mogućim sadržajima, nehotice stavljam taj naš "Zapisnik za 1938" pokraj njih.

Zamislite jednog časa tu malu, praznu knjižicu u izlogu velike zagrebačke knjižare...

ili — stavite pred sebe taj "Zapisnik za 1938" godinu. Pred sebe na stol, i zamislite se malo. I dovedite sve u vezu — uzroke sa posljedica i posljedice u uzrocima.

Pustimo tu malu, praznu knjižicu, da govori: I ne prekladajmo je našim zasićenim upadicama. Neka priča.

I iz te priče izvučimo pouku!

Siromašnih, neuglednih, praznih tridesetak stranica te skromne knjižice — hrvatske knjižice izašle u Trstu — priča nam mnogo više nego debeli svetski luksuzni ukrasni knjige.

Kada se bude moglo, javit ćemo vam priču te male knjižice.

A do tada — izvučimo pouku mi koji smo ovdje i iz ovih odlomaka o toj maloj, skromnoj knjižici. (t. p.)

VIJESTI NAŠEG LISTA U EMISIJAMA VELIKIH EVROPSKIH RADIOSTANICA

Zagreb, 1. januara 1938. — Jučer, na Silvestrovo, jedna velika evropska radiostanica koja daje emisije na raznim jezicima, citirala je nekoliko vijesti iz našeg lista. Spomenuto je da su vijesti iz "Ištrca", organa emigranata iz Julijske Krajine, koji izlazi u Zagrebu. Emisija je bila na italijanskom jeziku.

TRJEZE IZLEZI IZ JULIJSKE KRAJINE U JUGOSLAVIJO

Za božićne praznike je obiskalo Slovenijo 225 Goričanov. Odepjali so se u petek 24. decembra jutro ujutru in po dolgotrajni vožnji so prišli v Ljubljano šele popoldne. Vrnili so se v torek 28. dec. to pot pa nekoliko hitreje, ker so prišli v Gorico v teku petih ur. Za božićne praznike in na novo leto sta prišla dva vlaka Tržičanov. Z njimi se je pripeljalo tudi mnogo Kraševcev. Prvi vlak se je vrnil domov na Silvestrovo. (Agis)

NARUČITE DZEPNI KOLENDAR «SOČA» ZA 1938 GOD.

U rjemu ćete naći sve što emigrantu treba da zna o sticanju državljanstva, o dozvolama boravka i zaposlenja, o regulisanju vojne obaveze itd. Kalendar je ukusno opremljen i stoji samo 8 dinara.

Naručuje se na adresu: Uprava "Ištrca", Zagreb, Masarykova 28a I. kat.

Dobiva se i kod svih emigrantskih društava.

SLUŽBENA AUSTRIJA I HITLEROVCI PREMA JUŽNOM TIROLU

Njemački nacionalni-socializam služi se sovinižmom kao najvažnijim instrumentom svoje politike. (1) Jednog — postoji neka njemačka narodna manjina, njemački hitlerizam izrabljuje takodjer i nacionalna pitanja kao sredstvo rušenja te države. Ali s druge strane je Hitler dokazao da može vrlo lako on sam konsekventno ignorirati svoje nacionalnu i rasnu teoriju ako mu to konvenira. Nacionalni-socializam je, na primjer, zaboravio da se u Evropi vodi na jednom mjestu proces potpunog iskorjenjivanja kompaktne mase od 180.000 Nijemaca. A zašto je to zaboravio? Samo zato što to iskorjenjivanje provodi najuži saveznik.

Za Južni Tiroi se više ne može ni kazati da tamo postoji neki sistem nacionalnog potlačivanja, već tamo postoji svjesno i plansko uništavanje jedne narodne manjine. Mussolini je 1936 izjavio u jednom svom govoru u talijanskom parlamentu: "Nijemci u Južnom Tiroi nisu nikakva narodna manjina, već jednino etnički ostatak. To je 180.000 stanovnika u Južnom Tiroi, za koje se može reći da među njima ima 80.000 pomiješanih Talijana, za koje moramo da se brinemo i da im ponovno povratimo njihova stara talijanska porodična imena... Ostalih 100.000 to su samo ostaci barbaričke invazije iz onog vremena kada Italija nije bila još Velika Sila, već je bila poprišta borba naroda sa sjevera i zapada."

Dosadnji rezultati borbe protiv tih "barbarskih ostataka" su strašni. Njemački jezik je već davno izbačen iz službenog saobraćaja. A talijanski službeni jezik je već davno u svudim i općinama. Njemačkim advokatima je zabranjeno štaviti, da govore njemački i u kulturnim sudu u Bozenu. Njemački natpis i reklame nisu dozvoljeni. Upotreba njemačkih imena za mjesta i krajeve strogo je zabranjena. Pa ni na grobovima se ne trpi njemački natpis, ne sa-

mo na novim, već se i stari natpisi na grobovima talijaniziraju. Velik broj njemačkih prezimena promijenilo se nasilnim putem u talijanski. Oko 400 njemačkih pučkih škola sa oko 700 razreda italionizirano je. U njima se ne dozvoljava nikakova njemačka riječ. Jedino je srednjim školama bilo do sada dozvoljeno njemački jezik, ali samo kao predmet, kao strani jezik, i to tri sata tjedno, kao i posljednjog školskog godini koje i to ukinuto. Njemačka privatna pouka je strogo progovajena. One Nijemce koji uspijeh toga poučavaju njemačku djecu, progovaj se najstrože i kažnjavaju velikim globama, ali oni sasvim tim nastavljaju svojim radom. Trafike, koje listovima mogu prodavati njemačke listove i revije, prišljene su da drže isto ložiti broj talijanskih listova i revija. Predavanja i kazališne priredbe u njemačkim jezikom su potpuno onemogućene. Kulturni i njemačkim tekstom su zabranjeni. Na isti način se zabranjuje primanje njemačkih stanica preko radija u javnim lokalima.

Jedan čitav red njemačkih spomenika se već uništio, a naročito one spomenike koji predstavljaju herojske borbe iz 1809 god., kada je talijanski fašizam promijenio čitav niz imena njemačkih cesta u J. T. dajući im imena abelinskih gradova, to se osjetilo među Nijemcima kao provokacija.

Između 1934 i 1936 bilo je oko 200 Južnotirolaca poslano u konfinaciju od posebnih u tu svrhu sastavljenih komisija. Da se pospiješe emigraciju Južnotirolaca, najstrože se primjenjuju poreske mjere. Zadružena njemačka imanja otupljaju odmah u tu svrhu osnovan zavod (Ente di rinascita agraria per le Tre Venezie) koji ih prepušta talijanskim kolonistima uz vrlo povoljne uslove. Korporativna Austrija je svoje suna-rodničke pustila na cjedilu.

Ona se Rimskim paktom odrekla mogućnosti da brani prava potlačenih Nijemaca u Južnom Tiroi. Svak put kada se iz Južnog Tirola dizao bolni krak pro-

gonjenih, Dolfus, a kasnije Schuschnigg, rekli bi odmahniš rukom: »Pa Mussolini je ipak nešto dao«. I iskorjenjivanje se nastavljalo.

Pred malo vremena je "Tiroler Anzeiger", (katolički list u Južnom Tiroi, koji se s vremena na vrijeme sjeti tirolskih oslobođilačkih tradicija) otvoreno pisao da

Južnotirolci moraju biti žrtvovani zajedničkoj osvojni Rim — Berlin. Licemjernim riječma žali taj organ što se položaj Nijemaca u Južnom Tiroi nije ništa poboljšao preko političkog prijateljstva Italije i Austrije, ali odmah dodaje da nema nikakova razloga da se problem J. Tirola postavlja i da se tako šteti talijansko-austrijskom prijateljstvu.

Ove znakove treba gledati s jedne više tačke gledišta, jer su od fundamentalne važnosti. Tih 180.000 Tirolaca je na taj način žrtvovano onoj sferi interesa u koju ulaze Libija i Španija. Mussolini »oslobađao« muhamedance u Sjevernoj Africi, a u Isto vrijeme uništava katoličke »barbare« u Južnom Tiroi.

Treba naglasiti da tu istu politiku zastupaju i austrijski nacional-socialisti.

I oni potpomažu tu politiku izdajstva. Kada su on 20 februara slavili 125 godišnjicu pogubljenja Andreesa Höffera, tada su se u austrijskim hitlerovčankim listovima pojavili patetični članci o tirolskom narodnom junaku i borcu za slobodu, ali ni jednom riješju nisu spomenuli Južni Tiroi, iako je Andreas Hofner bio Južnotirolac. Ako su Schuschnigg i austrijski hitlerovci prodati i zaboravili Nijemce u Južnom Tiroi, austrijski narod nije svoju braću u Adiškoj dolini nikada zaboravio. Jer Južnotirolci su uvijek bili i ostaju dio austrijskog naroda, koji se nalazi u borbi za svoju nezavisnost protiv politike rata i fašizma, koji sprema crnu sudbinu čitavom austrijskom narodu.

Aleksander Schönau-Beč

ITALIJANSKI GLAS O ODOŠAJIH MED JUGOSLAVIJO IN ITALIJO

Mario Mariani, italijanski publicist, ki živi že mnogo let u Argentiniji, je napisal članek, v katerem vsaj deloma priznava prav narodnostno stanje v naših krajih, ki so pod Italijo. Ker je Mariani njegov članek izšel v najbolj razširjenem buenos-aireskem večerniku, v "Critico", od 9 dec., imajo njegova izvajanja znaten pomen v kolikor se lice informiranja argentinske javnosti o narodnostnih prilikah v Julijski Krajini. Zato ga tu prinašamo v prevodu:

italijani dveh generacij, t. j. onih generacij, ki sta zrastle potem ko se je v korakanjem cel Viktorija Emanuela II. v letu 1870 deloma izvršilo narodno zedinjenje, sta se vzgajali, doma in v šolah, v prepričanju, da so tudi še druge držice, ki so po zgodovini, jeziku in tradiciji italijanske in ki čakajo na rešitev. Takih dežel je bilo mnogo. Vendar pa so naslednji mazzininski i garibaldinske demokratske miselnosti zanemarili one, ki so se nahajale v Franciji — Korziko, Savoju in Nizzo ter Tunis — in so usmerili svoje poglede predvsem na one dežele, ki so bile vključene v avstrijsko cesarstvo, in ki so dobile ime »neodrešene zemlje«; o njihovi osvoboditvi je sanjala predvsem nacionalistična mladiina od 1870 do 1914. In te dežele so bile odločilni povodi za italijansko intervencijo v svetovni vojni. Za neodrešene so se smatrale avstrijske dežele: Tirolska, Gorliška in Tržaška. Malokdo v Italiji je vedel, da je bilo v ogromnem mozaiiku, iz katerega je bilo sestavljeno habsburško-lorenško cesarstvo, pomešanih 70 narodnosti in da baš v deželah, ki so jih Italijani smatrali za popolnoma italijanske, je živele mnogo Nemcev in predvsem Slovencev.

Tako se je zgodilo, da so te dele, ki so leta 1915 v navdušenjem št. zvezojevat en del Italije, našlete na čuden pojav: da je celo v stari Italiji, vključeni v bešeško celo in podvrženi kraljevini šesto leta 1866, t. j. na Furlanski in v Sv. Petru ob Nadžli in v skoz in skoz itali-

jskanskem Vidnu, polovica prebivalstva, če že ne vsi, govorila slovensko. In zgodilo se je še nekaj prav tako čudnega: komaj je naša pečata prekoračila stari mejo pri Krmnu in Ločniku so brajke, ki smo jih imeli osvobodili z vojskovanjem, začeli ženski in otroci — začeli kar obupno streljati skozi okna na osvobodilce, kateri so morali Ločnik, zaradi lastne obrambe, izročiti planomom. V Kobardju, v Gorici, so Italijani tekotom okupacije našli nemo — vztrajno sovražstvo. Lahko si predstavljamo, kakno je bilo bolj v notranjosti, tja proti Trstu.

Dokler slovensko prebivalstvo ni imelo svoje države in je imelo samo pretil iz avstrijskega guženstva v Italijansko, je bilo še mogoče misliti, da se bo privadilo, ker je pač že navajeno. Vendar pa se je v Versaillesu ustanovila nova država Srbov, Hrvatov in Slovencev: Jugoslavija. In jasno je, da je onih 300.000 — oni sami celo trdijo, da jih je več — Slovencev živeti v Italiji, ki so bili odprti Italiji, začelo s vsemi svojimi simpatijami in aspiracijami težiti ne proti Rimu, marveč proti Beogradu.

Ta povoda, nas je delal skeptične vsaki krat, ko smo slišali govoriti o italijansko-jugoslovenskem prijateljstvu. Sovražstvo med Slovenci in Italijani je zgodovinsko in tradicionalno sovražstvo, skoraj tako vkoreninjeno, kakor sovražstvo med Nemci in Francozi.

(Slovenski List).

U ZNAKU JUG.-TALIJANSKO PRIJATELJSTVA IZLOŽBA TALIJANSKE UMETNOSTI U BEOGRADU

Iza »Terminja« i mlilanske »Scale« sprema se u znak tal.-jug. prijateljstva, izložba talijanske umjetnosti u Beogradu. U Beograd je došao 4. o. m. conte Volpi, bivši guverner Libije i ministar finansija da izvrši pripreme za izložbu. — Izložba bi trebala biti otvorena na proljeće, i to u muzeju Kneza

Pavla. Predviđa se, da će na izložbi biti izložene veoma skupocene kolekcije talijanskih majstora iz glavnih talijanskih umjetničkih galerija. — Izložba bi obuhvatala cijelo umjetničko razdoblje Italije, počevši od Giotta pa do kasne Renesansne. — Izložba će trajati šest tjedana.

„Voix europeennes“ o položaju našega naroda u Julijskoj Krajini

Zagreb, jan. 1938. — Decembarski broj revije »Le voix europeennes« (koja izlazi u njemačkom i u engleskom izdanju) donosi dug članak o položaju našega naroda u Juliji. Krajini pošlje martovskog sporazuma između Rima i Beograda.

Spominje konfinacije i zatvorenike, »Ente della rinascita agraria« i njezinu funkciju, obećanja Cianova u Beogradu, članak Giovanni Maracchia u »Corriere istriano«, odklikivanje tržaškog kvestora i postojinskog policijskog komesara Jugoslovenskim odklikovanjem. Skoro sve te vijesti smo mi imali već u našem listu, ali u »Voix europeennes« su date opširno i povezano u formi članka. Vidil se da je pisac tog članka odlično informiran i da ima potpuno točne i ispravne poglede na cijeli taj kompleks pitanja. Članak je u formi pisma iz Trsta.

Umberto Urbanac-Urbani u Beogradu

Politika donosi: Ovih dana bavi se u Beogradu profesor univerziteta u Trstu, g. Umberto Urbanac. G. Urbani je dobro poznat našoj književnoj javnosti kao prevodilac djela iz jugoslovenske literature i kao veliki prijatelj našega naroda. Prije kraćkog vremena bio je u Zagrebu, a sada je došao u Beograd, kako bi lično došao u što bližnju vezu s našim književnicima i umjetnicima i sporazumno se s njima o danjem radu na kulturnom polju.

G. Urbani je posjetio sve naše istaknute književničke i kulturne ustanove, a prije dva dana prisustvovao je i sjednici našega Pen-kluba.

G. Urbani je rodom Istranin. Iako mu je materinji jezik bio talijanski, svršio je našu osnovnu i srednju školu u Dalmaciji. Ima mnogo godina kako je G. Urbani stvorio sebi zadatak da upozna Talijane s našom literaturom itd. itd. a uz to je i slikar g. Umberta.

SPOMINI NA POT V ABESINJO
V prihodnji številki bomo pričeli objavljati daljši članek »Spomini na pot v Abesinjo«, ki ga je spisal naš delavec-vojak in v katerem opisuje svoja doživetja v abesinski vojni. Uredništvo.

SLOVENEC V ZAGREBU SE PRI-
POROČA DOMAĆE SLOVENSKO
PODIJETJE

„BRUNSWICK“

Pariški Modelsalon, Ilica 54,
I. kat, ZAGREB

Izdeluje po meri in najmodernej-
ših modelih tvrde „Brunswick“ —
Paris vso gnoško in žensko garderobu
po sledećih cenah:

fazona moške obleke Din 350.—
suknje Din 300.—, damskih plašćev
(model) Din 200.—, popravila od
Din 80.— dalje, obraćanje obleke ali
suknje Din 250.—

Naročnike v provinciji na željo
poštom z vzorci, vsa naročila iz
provincije za obraćanje in modelira-
nje oblek izvršujemo z obratno poštom.

„PROSVJETA“
KNJIŽARA I PAPIRNOICA

JOSIP A. AHMETOVIĆ
SUŠAK

Pisaći pribor — najveći izbor i naj-
niže cijene. Telefon: 373

Galović Juraj
SUŠAK

TELEFON 196. Brzjav: SVEVOĆE

Uvoz, izvoz južnog suhog i svje-
žeg voća i zemaljskih proizvoda.

Sapunara
„REČINA“
Ing. KONRAD MOHOVIĆ
— Sušak —

Vi trebate kaljače!

19- 38152—651
Najbolji prijatelji školske djece za
kišne i vlažne dane jesu naše ka-
ljače, koje ne propuštaju vodu ni
vlagu. Za male pare sačuvaće Vaši
mališani svoje dragoceno zdravlje.
Vel. 31 do 34 din. 25.—
„ 35 do 38 din. 29.—

35 78155—651
Ženske gumene kaljače sa poluvi-
sokom petom, sa pojačanim špic-
vima i rubom, sačuvaće Vašu obu-
ću od vlage i blata u snježnim
zimskim danima.

39- 98157—660
Elegantne i jake muške kaljače sa
specijalnim pojačanim djonom.
Čuvaju Vaše cipele od vlage, a
kuću od blata.

45- 78655—658
Posljednja novost. Elegantna žen-
ska kaljača. Gornji dio izrađen
od lakog elastičnog materijala, te
zbog toga neobično, udobna pri
hodu.

① **TREBATE KALJAČE DA SE
NE PREHLADITE**

② **TREBATE KALJAČE
DA SAČUVATE VAŠE
ZDRAVLJE**

③ **TREBATE KALJAČE
DA SAČUVATE VAŠU
OBUĆU**

④ **TREBATE KALJAČE DA
NE NANOSITE U SVOJ
DOM BLATO I SNIJEG**

⑤ **TREBATE KALJAČE ZATO
ŠTO ŠTEDITE NOVAC
A UŠTEDIĆETE GA
KAD KUPITE KALJAČE
KOD NAS**

Rata

**ZAŠTO MORA SVAKI EMIGRANT
BITI PRETPLATNIK „ISTRE“**

Jer je to JEDINI LIST, koji štiti interese emigranata.
Jer je to JEDINI LIST, koji izvješćuje o stanju našega naroda u Italiji.
Jer je to JEDINI LIST, koji informira o društvenom životu emigranata.
Jer je to JEDINI LIST, koji sistematski registrira vanjskopolitičke doga-
đaje koji su u vezi s nama.
Jer je to JEDINI LIST, koji sistematski registrira sve kulturne pojave u
vezi s nama i sav kulturni rad naših u emigraciji i onih u Južnoj Krašini.
ZATO MORA SVAKI EMIGRANT BITI PRETPLATNIK „ISTRE“!
SVAKI EMIGRANT MORA BITI PROPAGATOR „ISTRE“!

PRIJAVA PRETPLATE

Naši čitatelji mogu pretplatiti svoje
prijatelje na naš list popunivši ovu
prijavu. Prijavu treba odreza-
ti i poslati našoj upravi. —
Novi pretplatnik:
Ime i prezime:
Adresa: do
Pretplatu se od do
Šaljem pretplatu za mjeseci
putem ček. računa Pošt. št. br. 36.789
Potpis:

TVORNICI FINIH LIKERA
BRAĆA WORTMANN
SUŠAK

FRANJO GAUŠ
trgovina mješovite robe
SUŠAK, Račkijeva, 18
Želi sretnu Novu godinu svim svojim
cijenjenim mušterijama!

I. R. MILOŠ
Trgovina mješovite robe
SUŠAK

NIKOLA DIKLIĆ
KAVANA „SARAJEVO“
Stalna večernja glazba
SUŠAK
Račkoga ulica 40

Veronika Kamenar
Trgovina mješovite robe
SUŠAK
Istarska ulica broj 7

„TIPKA“
Mehanička radiona za pisaće, ra-
čunske i sve ostale uredske stro-
jeve
K. KOVAČEVIĆ
SUŠAK
Strossmayerova 17 — Telefon 19—

AGENCIJA ZA PROMET NEKRETNINA,
posreduje za kupnju i prodaju, iznaj-
mljivanje stambenih kuća, vila, pansiona,
hotela, trgovačkih lokala, stanova i t. d.
Traži i nudja gradilišta blizu mora i u
grodju u svrhe gradnje u Sušaku i okoliš.
Vrlo jeftino imade odmah za prodati neko-
liko malih obiteljskih kućica sa vrtovima.
Informacija: **FRANE JAGODNIK, SUŠAK,**
Trg Kralja Aleksandra 2.

IVAN LUČIĆ
SUŠAK
Prijestolonasljednikovo šetalište 22
Trgovina drva i svih vrsti ugljena

„Istra“ izlazi svakog tjedna u petak. — Broj čekovnog računa 36.789. — Pretplata: za jednu godinu 48.— din., za pola godine 24.— din., za izdavanje dvostruko, za Ameriku s gotara
na godinu. — Oznaka se računaju po cjeniku Jugoslovenske štampa d. d. Zagreb, Masarskova 28a, ili broj telefona 67-90. — Za uređništvo odgovara **IVAN STAM**, Zvonimi-
rova ulica 48, III. kat. — Tisak: Stećakinja. — Vlasnik i izdavač: Konzorcij „Istra“, Makova ulica broj 28a. — Za uskaru odgovara Rudolf Poljanović, Zagreb, Ilica broj 131.